

การพัฒนารูปแบบและบรรจุภัณฑ์กระยาสารทส์ตึก
เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจชุมชน
กลุ่มสามมาชีพกระยาสารทส์ตึก
ตำบลบางน้ำเชี่ยว อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

อ.ปัญญาชติ เต่าทอง	สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัล
อ.ดร.สุธินี วงศ์วัฒนากุล	สาขาวิชาภาษาจีน
อ.ดร.ภัทราพร โชคไพบุลย์	สาขาวิชาภาษาจีน
อ.นิเวศ เผื่อนทิม	สาขาวิชาศิลปกรรม

บทนำ

ชุมชนโคคาภิวัฒน์ เป็นชุมชนของชาวไทยพวน มีการเล่าขานกันว่า ชาวโคคาภิวัฒน์ อพยพมาจากเมืองเชียงขวางประเทศลาว มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่จังหวัดสิงห์บุรี ได้มาตามทางแม่น้ำและตั้งที่อยู่ ในหมู่ที่ 5 ตำบลบางน้ำเชี่ยว อำเภอมหารบุรี จังหวัดสิงห์บุรี แต่เดิมเรียกว่า”บ้านดอนคา”เพราะ มีห้วยคาขึ้นปกคลุมหนาแน่นเต็มไปหมด ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ชุมชนโคคาภิวัฒน์” จนถึงปัจจุบัน

เป็นชุมชนที่มีเชื้อสายไทยพวนได้อพยพมาจากเมืองเชียงขวางประเทศลาว มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่จังหวัดสิงห์บุรี ภายในชุมชนจะมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ภาษาพูด (ภาษาพวน) การแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์คือ ผู้หญิงใส่ผ้าซิ่น ผ้าฝ้าย หรือผ้าไหมใส่กับเสื้อแขนกระบอก หากอยู่บ้านจะเป็นเสื้อคอกระเช้า ส่วนผู้ชายจะเป็นเสื้อม่อฮ่อม ผ้าขาวม้าคาดพุง อาหารพื้นบ้านและประเพณี เช่น ประเพณีสงกรานต์วิถีไทยพวน การสรงน้ำพระแบบไทยพวน ประเพณีกำฟ้า ประเพณีกวนข้าวทิพย์ เป็นต้น

ประเพณีสารทพวน เป็นประเพณีหนึ่งของชาวไทยพวนที่อพยพมาอยู่ในจังหวัดสิงห์บุรี ชาวพวนเหล่านี้ยังคงยึดถือประเพณี วัฒนธรรมที่ปฏิบัติต่อกันมาแต่ครั้งยังอยู่ที่ประเทศลาว ชาวไทยพวนในหมู่ 5 ตำบลบางน้ำเชี่ยว นับถือพุทธศาสนาเช่นเดียวกับคนไทย ประเพณีพิธีกรรมต่างๆ ที่ชาวพวนถือปฏิบัติกันมา 1 ปี ก็จะมีลักษณะคล้ายและต่างกับของคนไทย ซึ่งบางอย่างมีความเป็นเอกลักษณ์ ของชาวไทยพวน ประเพณีวันสารท จะทำบุญวันสารท 3 ระยะ คือ สารทพวน จะทำใน หมู่บ้านไทยพวน ในวันแรม 14 ค่ำ เดือน 9 สารทลาว จะทำในหมู่บ้านไทยลาว ทุกบ้านในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 สารทไทย ในวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ทุกหมู่บ้านจะทำบุญสารทไทย รวมทั้งไทยพวนและไทยลาว ซึ่งได้ทำสารทพวนหรือสารทลาวไปแล้ว ประเพณีสารทชาวบ้านจะนำกระยาสารทพร้อมอาหารคาวหวานไปทำบุญที่วัด ทางวัดจะนิมนต์พระวัดในหมู่บ้านอื่นที่ไม่ได้ทำสารทนั้นๆ มาร่วมด้วย เมื่อเสร็จพิธีแล้ว จะแบ่งกระยาสารท ให้กับพระวัดอื่นที่รับนิมนต์สำหรับไปฉันที่วัดของตน ความมุ่งหมายของประเพณีสารทพวน เป็นประเพณีหนึ่งของชาวไทยพวนที่ยึดถือปฏิบัติ เป็นแนวทาง วิถีทาง ทำนองคลองธรรม มาตั้งแต่บรรพบุรุษ เพื่อสั่งสอนลูกหลานด้วยความเลื่อมใสศรัทธา อาจจะเปลี่ยนแปลงบ้างตามยุคสมัย ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของวัฒนธรรมอื่นที่แทรกเข้ามาบดบัง สภาพเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลง ของสังคม ประเพณีสารทพวน แสดงให้เห็นถึงความพิถีพิถันในการทำงาน เริ่มตั้งแต่การเตรียมวัตถุดิบ วัสดุอุปกรณ์สำหรับการทำกระยาสารท การแสดงความมีน้ำใจ ความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกัน มีการช่วยเหลือกัน ผู้ที่ทำเสร็จแล้ว ก็ช่วยผู้ที่ยังทำไม่เสร็จ การแสดงความกตัญญูต่อพื้นดินทำกิน โดยมีการนำ สำหรับคาวหวาน และทำห่อข้าว ไปใส่ในนา เพื่อส่งผลให้พืชผลในไร่ นาอุดมสมบูรณ์ ได้ผลผลิตมีกินตลอดปี

ในปัจจุบันวิถีประเพณีของบ้านโคคาภิวัฒน์ได้เปลี่ยนไปจากเดิมเคยมีกลุ่มที่ทำกระยาสารทรวมกัน ช่วยกันร่วมทำขนมกระยาสารทแล้วนำไปทำบุญที่วัดก็เปลี่ยนไปด้วยรูปแบบการ

ใช้ชีวิต จากการต้องไปทำงานนอกบ้าน นอกพื้นที่และผู้ที่ยังช่วยกันทำกระดาษทอที่มีอายุมากขึ้น ทำให้ไม่ไหว หรือลูกหลานไม่ได้สานต่อประเพณีนั้น จึงใช้วิธีการซื้อกระดาษทอแล้วนำไปถวายพระเพื่อทำบุญแทน ป่าเล็กหรือนางไพเราะ เจริญผ่อง จึงได้ดำเนินการรวบรวมกลุ่มสมาชิกที่ยังช่วยกันทอกระดาษทอเพื่อเป็นอาชีพเสริมและเป็นรายได้ให้กับตนเองครอบครัวและรวมเป็นกลุ่มสัมมาชีพชุมชนตำบลบางน้ำเชี่ยวเพื่อทำกระดาษทอตั้งขึ้นมา โดยมีสมาชิกกลุ่มประมาณ 10 คน ร่วมกันทำกระดาษทอขาย โดยกระบวนการในการทำกระดาษทอของนางไพเราะ เจริญผ่อง มีรสชาติหอมหวาน กรอบหนึบ อร่อย จุดเด่นคือมีการคัดเลือกวัตถุดิบในท้องถิ่นที่มีคุณภาพและมีสูตรในการทำกระดาษทอตั้งที่สามารถที่จะทำให้เกิดรายได้กับกลุ่มสัมมาชีพตำบลบางน้ำเชี่ยวขึ้นมา แต่เนื่องจากว่าในช่วงของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้สินค้าขายได้น้อยลง ประกอบกับบรรจุกุณธ์และรูปร่างของกระดาษทอยังไม่ทันสมัย มีลักษณะเหมือนในตลาดทั่วไปไม่เป็นเอกลักษณ์ จึงมีแนวคิดว่าจะจะมีการดำเนินการพัฒนาบรรจุกุณธ์ และรูปแบบของกระดาษทอตั้งให้มีความน่าทาน ทันสมัยและมีเอกลักษณ์ ที่สามารถเป็นผลิตภัณฑ์ที่ช่วยสนับสนุนรายได้ให้กับชุมชนและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับกลุ่มสัมมาชีพและชาวบ้านที่หมู่บ้านโกคาภิวัฒน์ เพื่อเป็นการสนับสนุนรายได้และทำให้มีของที่ระลึกจากการท่องเที่ยวชุมชนชาวไทยพวนบ้านโกคาภิวัฒน์ ที่สำคัญว่านั้นในช่วงประเพณีงานศาสตร์ต่างๆ ยังสามารถมีผลิตภัณฑ์ที่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวและประเพณีวัฒนธรรมได้สืบต่อไปอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษทอตั้ง และรูปแบบบรรจุกุณธ์กระดาษทอตั้ง กลุ่มสัมมาชีพบ้านโกคาภิวัฒน์ เพื่อยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เพิ่มมูลค่า ส่งเสริมรายได้ในชุมชน
2. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ชุมชนตำบลบางน้ำเชี่ยว อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินโครงการ

กลุ่มสัมมาชีพกระดาษทอตั้งตำบลบางน้ำเชี่ยว อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี
เทศบาลตำบลบางน้ำเชี่ยว อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ระยะเวลาดำเนินโครงการ

ธันวาคม 2565 - สิงหาคม 2566

วิธีดำเนินโครงการ

ขั้นตอนที่ 1

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชนเกี่ยวกับกระดาษทอของกลุ่มสัมมาชีพกระดาษทอตั้ง โดยทำการสำรวจราคาต้นทุนของการผลิต ปัญหาที่พบ

2. ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระยาสาร การออกแบบบรรจุภัณฑ์ ประสิทธิภาพของบรรจุภัณฑ์ โดยมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระยาสารในรูปแบบใหม่ สํารวจและประเมินราคาของผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่ราคาเหมาะสม ทำการสำรวจและหาเส้นทางการจำหน่าย พร้อมทั้งจัดหาวิธีการจัดจำหน่ายโดยใช้หลักห่วงโซ่อุปทานมาสนับสนุนเส้นทางการจำหน่ายอย่างสมบูรณ์

3. ประชาสัมพันธ์ กลุ่มประชาชนในพื้นที่เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน

ผลที่เกิดจากดำเนินโครงการตามขั้นตอนที่ 1

กลุ่มสมาชิกพระยาสารทศตักตำบลบางน้ำเชี่ยว อำเภอพรมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ต้องการพัฒนารสชาติกระยาสารที่แปลกใหม่ มีประโยชน์ต่อสุขภาพ เปลี่ยนแบบโลโก้ของกระยาสารใหม่ และพัฒนารูปร่างของกระยาสารให้เป็นลักษณะพอดีคำ ให้ตรงกับชื่อของกลุ่มเพื่อเป็นเอกลักษณ์เพื่อต้องการส่งเสริมให้สามารถจัดจำหน่ายได้มากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 2

4. นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาใช้เป็นพื้นฐานในการผลิตกระยาสารแบบใหม่ที่มีคุณค่าคุณประโยชน์ และสร้างบรรจุภัณฑ์ที่มีมาตรฐาน พร้อมทำแบรนด์ที่มีการสอดแทรกเอกลักษณ์ของชุมชนกลุ่มกระยาสารทศตัก บ้านโศภาภิวัฒน์เข้าไปในตัวกระยาสาร

5. พัฒนากะยาสารในรูปแบบใหม่ ออกแบบบรรจุภัณฑ์ ต้นแบบให้แก่กระยาสารของกลุ่มสมาชิกพระยาสารทศตักตำบลบางน้ำเชี่ยว อำเภอพรมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ให้มีความสวยงาม นำรับประทานและยังต่อยอดไปถึงการจัดเป็นของฝาก ของที่ระลึกในการท่องเที่ยวในชุมชน หรืองานประเพณีการออกร้านหรือเป็นกระเช้าของขวัญในโอกาสต่างๆ และจัดหาการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชนให้เป็น ขนม ของฝาก เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโศภาภิวัฒน์จังหวัดสิงห์บุรี

ผลที่เกิดจากดำเนินโครงการตามขั้นตอนที่ 2

ได้ดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อหากระยาสารในรสชาติรูปแบบใหม่ โดยได้ทดลองทำกระยาสารสูตรที่มีการผสมธัญพืช หรือส่วนผสมอื่นลงไปเช่น งาดำ แอลมอนต์ ถั่วเหลือง เมล็ดพิททอง เมล็ดแดงโม ลูกเกด หมูหยอง ปลาเค็ม มะนาว และพัฒนาบรรจุภัณฑ์ออกแบบโลโก้และบรรจุภัณฑ์ รูปแบบของกระยาสารใหม่ที่มีขนาดพอดีคำ ทานง่าย และสามารถทำได้หลากหลายรสชาติในการซื้อ 1 ครั้ง พร้อมทั้งพัฒนาที่ตัดกระยาสารที่มีมาตรฐานเพื่อให้สามารถทำกระยาสารที่มีขนาดเท่ากันและง่ายในการตัดแต่ง

ขั้นตอนที่ 3

6. ทดลองรสชาติของกระยาสารทสติกในสูตรรสชาติต่างๆ โดยการทำการสำรวจจากคนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว ประชาชนทั่วไป เพื่อหาความพึงพอใจในสูตรที่พัฒนาขึ้นและทดลองการเก็บรักษาจากบรรจุภัณฑ์ที่ได้พัฒนาขึ้น และรูปแบบในการของกระยาสารทที่มีรูปแบบที่พร้อมรับประทาน

7. สรุปผลในการทดลองปรับปรุงสูตรกระยาสารทและระยะเวลาในการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์

ผลที่เกิดจากดำเนินโครงการตามขั้นตอนที่ 3

จากการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระยาสารทสติก และได้เลือกรสชาติใหม่ มี 4 รสชาติ ได้แก่

- กระยาสารทสติกรสชาติดั้งเดิม
  - กระยาสารทสติกรสมะนาว
  - กระยาสารทสติกรสปลาเค็ม
  - กระยาสารทสติกรสหมูหยอง
- และรูปแบบของกระยาสารทที่เป็นรูปแบบกระยาสารทสติกตามที่กลุ่มต้องการ

ขั้นตอนที่ 4

8. ผลิตตัวผลิตภัณฑ์ต้นแบบ เพื่อยกระดับมาตรฐานสินค้า พร้อมทั้งทำโฆษณาเผยแพร่ โดยการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์และนำไปเผยแพร่ตามช่องทางต่าง ๆ

9. ประชุม สรุปผลการดำเนินโครงการ พร้อมทั้งมอบ เทคนิค รูปแบบ วิธีผลิต บรรจุภัณฑ์ที่ออกแบบเสร็จให้ประชาชน ชุมชนกลุ่มเป้าหมาย

10. เผยแพร่องค์ความรู้/เทคโนโลยี/นวัตกรรม สู่สาธารณชน

ผลที่เกิดจากดำเนินโครงการตามขั้นตอนที่ 4

- ได้สูตรของกระยาสารทสดี้กกลุ่มสมาชิกพระยาสารทสดี้ก และรูปแบบบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ จำนวน 4 รสชาติ

- จัดจำหน่ายในเพจของกลุ่มสมาชิกพระยาสารทสดี้ก พร้อมแชร์ไปยังเพจอื่นๆ จำหน่ายในกลุ่มสมาชิกเกษตรที่ได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลตำบลบางน้ำเชี่ยว พร้อมออกตลาดตามที่จังหวัดจัดพื้นที่ในการจำหน่ายให้ และจำหน่ายที่ตลาดอำเภอพรหมบุรี (ทุกวันเสาร์-อาทิตย์)

- ประชุม และเผยแพร่องค์ความรู้ในการจัดทำกระยาสารทสดี้กและเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ให้แก่เทศบาลตำบลบางน้ำเชี่ยว อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพิ่มช่องทางจำหน่าย

ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ

1. สมาชิกกลุ่มได้องค์ความรู้ในการพัฒนาสูตรกระยาสารทสติก ได้สูตรและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มกระยาสารทสติกบ้านโศภาภิวัดณ์ ตำบลบางน้ำเชี่ยว อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี นำไปผลิตเพื่อเป็นอาชีพเสริมและจำหน่ายสร้างรายได้ให้ครอบครัวและกลุ่ม
2. มีตราสัญลักษณ์ผลิตภัณฑ์ (LOGO) สติกเกอร์ บรรจุภัณฑ์สำหรับการจำหน่ายกระยาสารทสติกในรูปแบบต่าง ๆ
3. การได้มาทำกิจกรรมร่วมกันส่งผลให้เกิดความรักสามัคคีในชุมชน เห็นศักยภาพ คุณค่า และเกิดความภาคภูมิใจในชุมชน
4. ชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่มีผลิตภัณฑ์ในชุมชนเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนระหว่างหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ในการผลิตกระยาสารทสติกนั้นจะต้องใช้ความร้อนในอุณหภูมิที่พอเหมาะ และสม่ำเสมอ เพื่อรักษามาตรฐานของกระยาสารท
2. การเก็บรักษากระยาสารทสติกนั้นต้องเก็บในที่ที่มีการบรรจุมิดชิด ไม่มีอากาศเข้าไปเพราะจะทำให้คุณภาพเสียไป และมีกลิ่นเหม็นหืน ไม่น่ารับประทาน
3. ในการใช้ส่วนผสมของกระยาสารทควรใช้ส่วนผสมที่คั่วใหม่เพื่อให้มีความหอม และปีบมะนาวในช่วงการกวนน้ำกระยาสารทเพื่อป้องกันกลิ่นเหม็นต่างๆ ของส่วนผสม